

Mevrouw Lilianne Ploumen
Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
Ministerie van Buitenlandse Zaken
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Betreft: Bescherming EU voorzorgsbeginsel in handelsverdrag CETA tussen EU en Canada.

Geachte minister Ploumen,

Hartelijk dank voor uw brief van 2 februari jl. waarin u ingaat op onze zorgen dat handelsverdragen TTIP en CETA een bedreiging vormen voor het Europese voorzorgsbeginsel. In reactie op uw brief bieden we u bij dezen graag het laatste onderzoek aan dat op verzoek van foodwatch op dit terrein is verricht. In *"The relevance of CETA's international investment protection for the EU precautionary principle"*,¹ geschreven door Prof. Patrick-Tobias Stoll en Patrick Abel, MJur. (Oxford) van de Universiteit van Göttingen worden de eerdere zorgen van foodwatch over handelsverdrag CETA nogmaals bevestigd. De onderzoekers concluderen dat CETA nog steeds tekortschiet in het ondubbelzinnig beschermen van het Europese voorzorgsbeginsel, en dat Europese standaarden hierdoor onder druk kunnen komen te staan. In uw reactie van 2 februari jl. geeft u aan dat er volgens u voldoende maatregelen zijn genomen om het voorzorgsbeginsel adequaat te beschermen. De argumenten die u hiervoor aandraagt wijken echter af van die van de wetenschappers die de verdragsteksten hebben geanalyseerd. In deze brief willen wij daarom graag nogmaals uw aandacht vragen voor dit vraagstuk.

De urgentie en noodzaak hiervoor zijn hoog. De onderhandelingen voor CETA zijn afgerond en het verdrag is al goedgekeurd door de Europese Raad, de Canadese regering en het Europees Parlement. De EU is voornemens om het verdrag grotendeels voorlopig toe te passen, nog voordat de Eerste en Tweede Kamer met CETA hebben ingestemd. Volgens verschillende bronnen zou dit al op 1 juli a.s. het geval kunnen zijn. Het is van groot belang dat de juridische onduidelijkheid over de bescherming van Europese standaarden en het voorzorgsbeginsel voor deze tijd zijn weggenomen. Om deze reden roepen we u op om, namens de Nederlandse regering, CETA voor te leggen aan het Europese Hof van Justitie. Het Hof zou moeten worden gevraagd om een opinie te geven over de verenigbaarheid van CETA met de bestaande EU-verdragen. In deze brief lichten we dit verzoek toe.

¹ "The relevance of CETA's international investment protection for the EU precautionary principle" - Study – Commissioned by foodwatch authored by Prof. Dr. iur. Peter-Tobias Stoll and Dipl. iur. Patrick Abel, MJur. (Oxford) in April 2017.

CETA bevestigt ontoereikende WTO-wetgeving

In uw reactie aan foodwatch van 2 februari jl. geeft u uw visie op de bescherming van het voorzorgsbeginsel in CETA en gaat u in op de wetenschappelijke bevindingen uit de – vorig jaar door foodwatch aangevraagde – juridische opinie “*CETA, TTIP and the EU precautionary principle*”.² In deze studie stellen onderzoekers uit drie verschillende landen vast dat de handelsverdragen TTIP en CETA onvoldoende waarborgen bevatten om het Europese voorzorgsbeginsel adequaat te beschermen. In uw brief spreekt u de bevindingen van de wetenschappers tegen. U stelt: “*Op basis van de EU-verdragen, EU-wetgeving en de rechtspraak van het EU-Hof vormt het voorzorgsbeginsel een belangrijke leidraad bij het opstellen van Europese wet- en regelgeving. Daar verandert CETA niets aan. Ook nadat CETA van kracht wordt, blijft de EU gebonden aan haar verplichtingen op grond van het voorzorgsbeginsel.*”

De auteurs van “*CETA, TTIP and the EU precautionary principle*” komen tot een andere conclusie. In tegenstelling tot hetgeen u stelt, waarschuwen zij dat CETA in de eerste plaats afspraken bevestigt die zijn gemaakt binnen de Wereldhandelsorganisatie (WTO), en deze zodoende een integraal onderdeel maakt van het verdrag. Dat is problematisch omdat WTO-wetgeving, in tegenstelling tot het Europese voorzorgsbeginsel, doorgaans juist de *cost-benefit* benadering volgt die gangbaar is in Canadese en Amerikaanse regelgeving. Dit is in het verleden gebleken toen de Europese Unie, tot tweemaal toe, zich in een WTO-dispuut zonder succes probeerde te beroepen op het voorzorgsbeginsel. Deze geschillenprocedures werden gestart door de Verenigde Staten en Canada, en in beide gevallen werd de Europese Unie in het ongelijk gesteld. Dit laat zien dat, hoewel het voorzorgsbeginsel is vastgelegd in de verdragen van de Europese Unie, de EU in het geval van internationale geschillenbeslechting niet in staat is om zich hier succesvol op te beroepen.

Geen heldere en bindende bescherming voorzorgsbeginsel in CETA

In CETA loopt de EU daarom een groot en reëel risico. Nieuwe wet- en regelgeving die wordt aangenomen op basis van het voorzorgsbeginsel kan leiden tot sancties in de context van arbitrageprocedures. In de bij deze brief toegevoegde nieuwe analyse waarschuwen prof. Stoll en de heer Abel dan ook dat: “*Notwithstanding the integration of some limitations into the investment protection provisions and a reference to the right to regulate, the CETA agreement threatens the capacity to issue regulation in application and realization of the precautionary principle in so far as it creates new international obligations of the EU towards Canadian investors which could lead to investor-state disputes subject to arbitration. These obligations are also likely to decrease the EU’s willingness to apply the precautionary principle in cases where its application could lead to such disputes.*”³

Indien de EU dit had willen voorkomen, had zij in CETA expliciete en harde juridische garanties moeten opnemen die het recht van Europese lidstaten om op basis van het voorzorgsbeginsel beschermende regelgeving aan te nemen, verzekeren. Dergelijke heldere en bindende verwijzingen ontbreken echter in de huidige verdragsteksten.

² “CETA, TTIP and the EU precautionary principle” - Legal analysis of selected parts of the draft CETA agreement and the EU TTIP proposals. Study – Commissioned by foodwatch authored by Prof. Dr. iur. Peter-Tobias Stoll, Dr. Wybe Th. Douma, Prof. Dr. Nicolas de Sadeleer and Patrick Abel in June 2016.

³ “The relevance of CETA’s international investment protection for the EU precautionary principle” - Study – Commissioned by foodwatch authored by Prof. Dr. iur. Peter-Tobias Stoll and Dipl. iur. Patrick Abel, MJur. (Oxford) in April 2017.

Interpretatieve gemeenschappelijke verklaring ontoereikend

In uw brief van 2 februari verwijst u naar de gemeenschappelijke interpretatieve verklaring bij CETA, die is ondertekend door Canada, de EU en haar lidstaten. U stelt dat deze gemeenschappelijke interpretatieve verklaring ervoor zal zorgen dat het voorzorgsbeginsel, zoals vastgelegd in artikel 191 van het werkingsverdrag van de EU, zal worden gerespecteerd. Milieuorganisatie Greenpeace heeft echter een analyse laten verrichten om de juridische waarde van deze gemeenschappelijke interpretatieve verklaring vast te stellen. De onderzoekers van deze studie komen tot de conclusie dat de teksten van de interpretatieve verklaring enkel de toezeggingen bevestigen die reeds zijn opgenomen in CETA, en daarmee niet toereikend zijn in het beschermen van het Europese voorzorgsbeginsel.⁴ Uw mening dat deze interpretatieve verklaring het Europese voorzorgsbeginsel zal beschermen wordt door deze wetenschappers niet gedeeld.

Argumenten van wetenschappers niet weerlegd

Tot slot verwijst u in uw brief naar toezeggingen gedaan door Eurocommissaris Malmström aan het Europees Parlement, en naar een onderzoeksrapport van de Zweedse Handelsraad waarin kort aandacht wordt besteed aan het voorzorgsbeginsel en wordt gesteld dat deze niet in het gedrang komt door CETA. Geen van beide stukken gaat echter specifiek in op de in onze vorige brief vastgestelde problemen en argumenten. De daarbij behorende zorgen worden hiermee derhalve ook niet weggenomen.

Oproep: vraag opinie aan bij Europees hof

Het is inmiddels duidelijk dat er tussen u en verschillende gerenommeerde juristen en wetenschappers onenigheid bestaat over de vraag of het Europese voorzorgsbeginsel voldoende wordt beschermd in CETA. In het licht van deze juridische onduidelijkheid, alsmede het intense publieke debat over CETA en de zorgen over dit verdrag die leven onder miljoenen Europeanen, is het essentieel dat deze kwestie wordt opgehelderd voordat CETA van kracht wordt.

Als EU-lidstaat heeft Nederland, op basis van artikel 218 (11) in het werkingsverdrag van de Europese Unie, het recht om een advies aan te vragen bij het Europese Hof van Justitie over de verenigbaarheid van nieuwe wet- en regelgeving met Europese verdragen en verdragsverplichtingen. Het Europese Hof van Justitie verzekert de eerbiediging van het recht bij de uitlegging en toepassing van Europese verdragen en is derhalve dé instantie die de vraag kan beantwoorden of de verdragstekst van CETA strijdig is met bestaande Europese verdragen. Met de voorlopige toepassing van CETA in het nabije vooruitzicht, verzoeken u om CETA met spoed voor te leggen aan het Hof. Hiermee kunt u laten zien dat u de zorgen van miljoenen Europeanen serieus neemt en dat u niet overhaast overgaat tot de voorlopige toepassing van een verdrag dat mogelijk een bedreiging vormt voor onze democratie en hoogwaardige standaarden voor de bescherming van de voedselveiligheid en volksgezondheid. Wij vragen u daarom om alle middelen in te zetten die u tot uw beschikking heeft om er zeker van te zijn dat het Europese voorzorgsbeginsel volledig en ondubbelzinnig wordt beschermd in CETA en andere toekomstige handelsverdragen.

⁴ "Legal Questions Concerning the 'Joint Interpretative Instrument' and Further Declarations Made on the Occasion of the Signature of the Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA)" – Legal Expertise by Prof. Dr. iur. Peter-Tobias Stoll, Ass. iur. Henner Gött, LL.M. (Cambridge) and Dipl. iur. Patrick Abel, MJur. (Oxford), 25 November 2016, commissioned by Greenpeace Deutschland e.V.

Wij zien uit naar uw reactie.

Hoogachtend,

Ilse Griek

Directeur foodwatch Nederland

Jurjen de Waal

Politiek campaigner foodwatch Nederland